

ФОРТЕПИАНО АНСАМБЛИ

БОЛАЛАР МУСИҚА ВА САНЪАТ
МАКТАБЛАРИ УЧУН ЎҚУВ ДАСТУРИ

Тушунтириш хати

“Фортепиано ансамбли” ўқув фанлари мажмуида БМСМ ўқувчилари таълим ва тарбиясининг таркибий қисми саналади. Ушбу фаннинг ўқув жараёнидаги аҳамиятига ортиқча баҳо бериш шарт эмас. Ансамблдаги ижро ўқувчиларнинг интеллектуал ва ижодий салоҳиятини ривожлантиришга ёрдам беради; музикаий идрокнинг эмоционал доирасини ривожлантиради; жўрнавозлик кўникмаларини сингдиради; музикаий-ижрочилик маҳоратининг даражасини оширади; ўзаро ҳурмат ва ҳамкорлик каби инсонийлик сифатларини шакллантиради.

Фортепиано ансамбли ихтисослик синфи машғулотида олинган негиз кўникмаларни ривожлантиради ва қўллайди. Айни пайтда ушбу дастур бадиий эстетик йўналишга эга. Ансамблларнинг турли кўринишлари симфония, опера, балет ва бошқа турли жанр ҳамда услубдаги асарларнинг парчалари билан танишиш имконини беради; шунингдек, ўқувчиларнинг музикаий дунёқарашини кенгайтириб, уларни мазкур асарларни концерт зали ва театрдан тинглаб томоша қилиш ва идрок этишга тайёрлайди. Жамоавий чолғу ижрочилиги – бу ўқувчиларни музика олами билан таништиришнинг энг қулай шаклидир. Ушбу машғулотларнинг ижодий муҳити болаларнинг ўқув жараёнида фаол қатнашишларини назарда тутди.

Ўқитишнинг дастлабки кунлариданоқ биргаликдаги ижродан олинган завқ ва шодлик – боланинг ушбу санъат турига бўлган қизиқишининг гаровидир. Бу аснода ҳар бир бола қобилияти ва саводининг қай даражада эканлигидан қатъий назар, шу лаҳзада ансамблнинг фаол иштирокчисига айланади. Бу эса боланинг дарс пайтида ўзини руҳан хотиржам ва эркин тутишига, дўстона муҳитда бўлишига ёрдам беради. Биргаликдаги ижрочилик эътиборли, масъулиятли, тартибли ва мақсад сари интилувчан бўлиш каби сифатларни ривожлантиришга сабаб бўлади.

Фаннинг асосий вазифалари

- Ҳамкорликдаги ижрочилик кўникмаларини эгаллаш.
- Муסיқачининг қобилиятини ривожлантириш (мусиқий эшитиш қобилияти, хотира, ритм ҳисси, ҳаракатланиш кўникмалари).
- Жаҳон мусиқа адабиётининг энг сара намуналари билан танишиш орқали мусиқий дунёқарашни кенгайтириш.
- Бадий дидни шакллантириш ва тарбиялаш.
- Ҳамкорларнинг ўзаро ҳурматда бўлиш ҳиссини шакллантириш ва тарбиялаш
- Мусиқий фаолиятга нисбатан барқарор қизиқишни шакллантириш.

Ўқитувчи ўқувчиларга мусиқий материални тушунтириш давомида изчиллик, аста-секинлик, қулайлик ва кўргазмалилик тамойилларига риоя қилиши лозим. Таълимнинг бутун жараёни оддийдан мураккаб томон тамойилига асосланади ва ўқувчининг интеллектуал, физик, мусиқий ва эмоционал қобилияти, тайёрганлик даражаси каби индивидуал хусусиятларига таянади.

Ўқитувчи “Фортепиано ансамбли” синфида иш олиб бораётганда куйидаги вазифаларни амалга оширишга эътибор қаратиши зарур:

- фортепиано олдида тўғри ўтириш ва битта фортепианода тўрт қўл билан ансамбль ижро этганда педалги тўғри ишлатишни шакллантириш (педални иккинчи партияни чалаётган ўқувчи олади).

- товушни чалишда ва тўхтатишда ижро синхронлигига эришиш

- товушни садолантириш усуллари мувофиқлаштириш

- турли ҳамкорлар томонидан ижро этиладиган бир нечта овозларни мувофиқлаштиришда ўлчамлилиikka эришиш

- ҳамкорлар томонидан ўзаро тақсимланган аккордлардаги жаранг мувозанатига эришиш

- ритмик пульсациянинг умумийлигига риоя қилиш
- полиритмия қийинчиликларини енгиб ўтиш
- мавзуни ҳамкордан ҳамкорга ўтказилиши

- асар ижодий интерпретациясининг ягона режасини яратиш ва амалга ошириш, шунга биноан, ягона ритм, суръат, динамик режа ва авжни яратиш.

Ансамбль дарсидаги ўқитувчининг асосий вазифаси ўқувчиларни мустақил ишлашга ўргатишдир: бу асарнинг муаммоли парчалари устида ишлаш, штрихлар, иборалар ва динамикани аниқлаш. Мустақил иш мунтазам равишда ва сермахсул бўлиши керак. Дастлаб ўқувчи ўз партияси устида алоҳида, сўнгра ҳамкори билан бирга ишлайди. Муваффақиятли ижронинг муҳим шarti ўқитувчи билан ва усиз олиб бориладиган мунтазам равишдаги репетициялардир.

Репертуар танлаганда асарнинг мураккаблик даражаси ихтисослик фанининг техник имкониятларидан юқори бўлмаслиги керак. Ўқитувчи репертуар устида ишлаётиб, муסיкий асарнинг турли даражадаги тугаллигига эришиши лозим. Бунда тайёргарликнинг айримлари омма олдидаги чиқишлар учун, қолгани эса асар билан танишиш, уни синфда кўрсатиш учун мўлжалланишини ҳисобга олиш керак. Буларнинг барчаси албатта, ўқувчининг шахсий режасида қайд этилади. Репертуарга техник ва образли мураккаблиги жиҳатидан қулай, мазмунан юксак бадий, услуб, жанр, шакл ва фактураси ранг-барангбўлган асарлар киритилиши зарур. Ҳамкорларнинг ансамбль таркибидаги ўринларини алмаштириш, биринчи ва иккинчи партияларни ўқувчилар ўртасида навбатма-навбат чалдириш лозим.

Репертуардаги асосий ўринни маҳаллий ва ҳорижий композиторларнинг академик муסיқалари эгаллаши керак.

Ансамбль ўқитувчи билан биргаликда ёки бир хил даражадаги тайёргарликка эга ўқувчиларни жалб қилган ҳолда ташкил этилиши мумкин.

Ўқув-тарбиявий ишлар ва ўқувчилар билимларини назорат қилишнинг асосий шакли дарсдир.

Бажарилган иш ва ўқувчининг баҳоланишига мактаб ва сафардаги, туман, шаҳар, фестиваль ва танловлардаги чиқишлар асосий омил бўлади.

Фортепиано ансамблининг дастурий талаблари

Бир йилда ўқувчилар академконцерт ва ўтиш имтиҳонини топширишлари керак.

I ярим йиллик: декабрь – академик концерт

Талаблар: 1та асар

II ярим йиллик: май – ўтиш имтиҳони

Ўтиш имтиҳонига талаблар: 1та асар

Тахминий репертуар рўйхати

2-синф

Ҳамроев И.	Бизнинг боғ
Акбаров И.	Қор ўйини
Назаров Ф.	Қўзичоқлар
Азимов Х.	Рамазон қўшиғи
Азимов Х.	Яхши кайфият
Қаринаво	Х. Азимов қайта ишлаган
Энди сендек	Х. Азимов қайта ишлаган
Яллама ёрим	Х. Азимов қайта ишлаган
Тановар	Х. Азимов қайта ишлаган
Қорақалпоқ халқ қўшиғи	Х. Азимов қайта ишлаган